

ΜΕΤΡΟ

=ALEX=KENY=

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΡΙΓΚΟΣ

ΓΙΑΣΜΙΝΑ ΧΑΝΤΡΑ

Χαλίλ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΓΙΑΣΜΙΝΑ ΧΑΝΤΡΑ

Χαλίλ

μυθιστόρημα

Μετάφραση από τα γαλλικά

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΡΙΓΚΟΣ

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία

Σύγχρονη ξένη λογοτεχνία – 491

Γιασμίνια Χάντρα, *Χαλίλ*

Yasmina Khadra, *Khalil*

Μετάφραση: Γιάννης Στρίγκος

Υπεύθυνος έκδοσης: Κώστας Γιαννόπουλος

Επιμέλεια, διορθώσεις: Ιωάννα Ανδρέου

Σελιδοποίηση: Κωνσταντίνος Καπένης

Copyright © Éditions Robert Laffont, S.A., Παρίσι, 2018

Copyright © για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε.

(Εκδόσεις Πατάκη), 2018

Πρώτη έκδοση στη γαλλική γλώσσα από τις εκδόσεις Julliard,

Παρίσι, 2018

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη,

Αθήνα, Ιούνιος 2020

Κ.Ε.Τ. Γ156 Κ.Ε.Π. 479/20 ISBN 978-960-16-8449-9

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

*Για να κατακτήσει κανείς την αιωνιότητα,
δε χρειάζεται να είναι ήρωας ή μεγαλοφυΐα,
αρκεί να φυτέψει ένα δέντρο.*

I

Τα πουλιά του Αμπαμπίλ¹

*Και εγώ προς εξευτελισμόν σου θα
ανασηκώσω το ένδυμά σου, με το οποίο θα
καλύψω το πρόσωπόν σου, και θα αφήσω
να γίνουν φανερά τα οπίσω μέρη του
σώματός σου, η καταισχύνη σου.*

Ιερεμίας, 13:26

---

¹ Πτηνά παρόμοια με χελιδόνια, τα οποία σύμφωνα με τη σούρα 105 του Κορανίου συνέβαλαν, ρίχνοντας πέτρες στα εχθρικά στρατεύματα, στην ήττα των Αιθιοπών και των χριστιανών συμμάχων του Βυζαντίου, οι οποίοι προσπάθησαν να κατακτήσουν τη Μέκκα το 570 μ.Χ. (Σ.τ.Μ.)

Παρίσι, πόλη του φωτός.

*Ένας μόνο φανοστάτης του να σβήσει κι όλος ο κόσμος
βυθίζεται πάλι στο σκοτάδι.*

Ήμασταν τέσσερις καμικάζι. Η αποστολή μας ήταν να μετατρέψουμε το Σταντ ντε Φρανς² σε τόπο παγκόσμιου πένθους.

Στριμωγμένοι στο αμάξι που έτρεχε με μεγάλη ταχύτητα στον αυτοκινητόδρομο, καθόμασταν βουβοί. Υπήρχαν δύο αδελφοί τους οποίους δε γνώριζα, ο ένας μπροστά, με τον Αλί, τον οδηγό, κι ο άλλος στο πίσω κάθισμα, δίπλα στον Ντρις και σ' εμένα.

Ο αδελφός μπροστά είχε βάλει ένα CD να παίζει στο αυτοκίνητο κι από κείνη τη στιγμή ακούγαμε μονάχα τον σείχη³ Σαάντ ελ-Γκαμίντι να απαγγέλλει σού-

---

² Το Stade de France, στην κοινότητα Σαιν-Ντενί, βόρεια του Παρισιού, είναι το εθνικό στάδιο της Γαλλίας και το πέμπτο μεγαλύτερο στην Ευρώπη, με χωρητικότητα 80.000 θέσεις. (Σ.τ.Μ.)

³ Ο όρος σείχης υποδηλώνει στον μουσουλμανικό κόσμο κάποιον αξιοσέβαστο για την ηλικία και για τις γνώσεις του άντρα, καθώς κι έναν θρησκευτικό και πνευματικό αρχηγό. (Σ.τ.Μ.)

ρα⁴, με τη διεισδυτική του φωνή να μας υπνωτίζει. Ποτέ δεν είχα ακούσει άλλον να απαγγέλλει το Κοράνι καλύτερα απ' αυτόν τον σοφό άνδρα του Ισλάμ. Δεν ήταν φωνητικές χορδές αυτές που διέθετε, αλλά ένα ουράνιο τόξο που τραγουδούσε μέσα στο λαρύγγι του. Νομίζω πως είχαμε συγκινηθεί όλοι μέχρι δακρύων, εκτός ίσως από τον Αλί, που έδειχνε νευρικός πίσω από το τιμόνι.

Προσπαθούσα να ξεχαστώ ατενίζοντας την ύπαιθρο. Η φωνή του Λυές ερχόταν διαρκώς να με ανακαλέσει στην τάξη: «Θες να καταντήσεις σαν τον Μόκα;».

Ο Μόκα ήταν κατά κάποιον τρόπο ο τρελός του Μόλενμπεεκ⁵. Στα εξήντα του, παρέμενε ακόμα ο πιτσιρικάς από κείνες τις γειτονιές όπου το σκοτάδι πέφτει πολύ γρήγορα. Με το δερμάτινο μπουφάν του γεμάτο κονκάρδες κι ένα τζιν παντελόνι σκισμένο στα γόνατα, ήταν βέβαιος πως ο χρόνος δεν περνούσε από πάνω του. Το πάθος του ήταν να συναντά κάθε μέρα τα χαμίνια στο Πάρκο των Μουσών για να τους διηγείται τα κατορθώματά του, αναθεωρημένα και διογκωμένα κατά βούληση, χωρίς να του περνάει απ' το μυαλό πως το νεαρό του ακροατήριο απλώς καθόταν και τον άκουγε για να τον δουλεύει φιλό γαζί.

Κανείς δεν ήθελε να καταντήσει σαν τον Μόκα, ένας διαλυμένος μεθύστακας με θολά μάτια και εγκέφαλο σε καταστολή.

---

⁴ Σούρα αποκαλούνται τα κεφάλαια από τα οποία αποτελείται το Κοράνι. (Σ.τ.Μ.)

⁵ Το Μόλενμπεεκ, στην περιφέρεια των Βρυξελλών, θεωρείται, μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις των τελευταίων ετών, μία από τις εστίες των ισλαμιστών τρομοκρατών. (Σ.τ.Μ.)

«Κοίτα πίσω σου και πες μου τι βλέπεις». Βρισκόμασταν σ' ένα κεμπαπτζίδικο και τρώγαμε πίτες. Έριξα μια ματιά πίσω απ' την πλάτη μου. «Βλάκα» μ' έβρισε ο Λυές, με χείλη πασαλειμμένα από σάλτσα. «Εγώ σου δείχνω το φεγγάρι κι εσύ κοιτάς το δάχτυλο. Το παρελθόν σου εννοούσα. Τι έχεις κάνει στην παλιοζωή σου; Τίποτα! Μια τρύπα στο νερό. Στα πέντε σου, αλήτευες στους δρόμους. Δέκα χρόνια αργότερα, ακόμη τσαλαβουτούσες στα ίδια. Ποτέ δεν τόλμησες να πας πέρα από την αφετηρία... Ξέρεις τι συμβαίνει στους τύπους που περιμένουν αυτό που δεν τολμούν να διεκδικήσουν; Δε ζουν, σαπίζουν όρθιοι».

Εκείνη την εποχή, ο Λυές, έφηβος ακόμα, δεν είχε ούτε Θεό ούτε προφήτη. Η θρησκεία ήταν γι' αυτόν κάτι τόσο ξένο όσο κι οι μαθηματικοί τύποι που σου βραχυκυκλώνουν τους νευρώνες πριν προλάβεις να τους αντιγράψεις στο τετράδιο. Ήταν απλώς ένας δεκαεπτάχρονος δυσαρεστημένος που δεν ήξερε να κάνει τίποτα με τα χέρια του πέρα απ' το να δίνει γροθιές στα μούτρα κάποιου τύπου από την απέναντι συνοικία ή να σηκώνει το μεσαίο του δάχτυλο σε όποιον νυχτοφύλακα τον κοιτούσε με περιέργεια.

Μας κατηγορούσε, εμάς, τους περιθωριακούς της γειτονιάς, πως δείχναμε για το αύριο μια άνευρη αδιαφορία. Ούτε ο ίδιος δεν ήξερε τι περίμενε από μας, αλλά το ότι μας έβλεπε μαζεμένους όλη μέρα σαν τις μύγες γύρω απ' αυτό το χαμένο κορμί, τον Μόκα, τον έβγαζε απ' τα ρούχα του.

Μάλλον για να ξεφορτωθούμε τον Λυές αποφασίσα-

με ο Ντρις κι εγώ να κόψουμε τις παρτίδες μ' αυτό τον γέρικο μπούφο με το δερμάτινο μπουφάν. Ήταν ένας τρόπος ν' αποδείξουμε ο ένας στον άλλον πως είχαμε μεγαλώσει. Όσο για τον Μόκα, παρέμεινε το παιδί που ήταν πάντα, κι άλλοι αργόσχολοι πιτσιρικάδες πήραν τη θέση μας. Παρά την καλή μας θέληση, ο Λυές δεν έλεγε να ξεθυμώσει. Σαν αυστηρός μεγαλύτερος αδελφός, είχε διαρκώς κάτι να μας καταλογίσει. Κάτι δεν πήγαινε καλά με δαύτον. Ο πατέρας του είχε σκεφτεί αρκετές φορές να τον κλείσει σε ψυχιατρείο.

Όμως όλα αυτά είχαν τελειώσει. Με την κελεμπία του και τη βαμμένη με χένα γενειάδα του, ο Λυές είχε βρει τον δρόμο του και είχε κατακτήσει τη θέση του εμίρη⁶, ανδρείου πολέμαρχου. Είχε το ταλέντο να μιλάει συνετά, ζητούσε από τους άλλους μονάχα αυτό που ο ίδιος ήταν σε θέση να καταφέρει, κι όταν ύψωνε τον τόνο της φωνής του, έπινα ασυγκράτητα τα λόγια του. Με είχε μυήσει στις ανείπωτες εσωτερικές ομορφιές και με είχε κάνει ένα πλάσμα φωτισμένο. Την παλιοζωή μου την είχα τυλίξει σε μια πατσαβούρα και την είχα πετάξει στον υπόνομο. Ότι αφήνα πίσω μου δε μετρούσε. Το καλύτερο κομμάτι του εαυτού μου βρισκόταν στο τέρμα αυτού του δρόμου που ξεδιπλωνόταν ευθεία μπροστά, μεθυστικός σαν ιπτάμενο χαλί.

*

---

⁶ Ο *εμίρης* είναι τιμητικός τίτλος που αποδόθηκε αρχικά στους απογόνους του προφήτη Μωάμεθ και κατόπιν στους πρίγκιπες, τους κυβερνήτες και τους στρατιωτικούς αρχηγούς του ισλάμ. (Σ.τ.Μ.)

Ο Αλί οδηγούσε με κλειστά μάτια. Δίχως χάρτη ή GPS. Ήταν ταξιτζής σε κάποια προηγούμενη ζωή του.

Άκρως προνοητικός, ο Αλί δεν έκανε ούτε βήμα αν πρώτα δε σιγουρευόταν πως το έδαφος δεν έκρυβε καμία νάρκη. Με σκοπό να θολώσει τα νερά, είχε βάλει στο διαδίκτυο μια αγγελία για συνεπιβάτες με τους οποίους θα μοιραζόταν τη διαδρομή και είχε αναμείνει ωστόσο παρουσιαστούν τέσσερις υποψήφιοι για το ταξίδι προτού κάνει φραγή στο κινητό του. Σε περίπτωση που κάτι πήγαινε στραβά, τα μηνύματα θα αποδεικνυαν στους τυχόν ανακριτές ότι ο οδηγός χρησιμοποιούσε συχνά αυτό το σύστημα για να μοιράζεται με άλλους τα καύσιμα και πως δεν είχε δικαίωμα να φάχνει τις τσάντες των συνεπιβατών του.

Ο Αλί δεν ήταν φίλος μου. Είχαμε φέρει μαζί εις πέρας τρεις «παραγγελίες». Λιγομίλητος καθώς ήταν, δεν είχα ιδέα ούτε για το πού έμενε, ούτε για το ποιο ήταν το πραγματικό του όνομα. Ήξερα μονάχα, χάρη στις αδιάκριτες ερωτήσεις του Ραμντάν, πως από τότε που του είχαν αφαιρέσει την άδεια του ταξί δούλευε παράνομα και πως μερικές φορές, ως συμβολή στον ιερό πόλεμο, έκανε διαδρομές ανάμεσα στις Βρυξέλλες και το Αλικάντε με μερικά κιλά κάνναβη κρυμμένα στη ρεζέρβα του αυτοκινήτου του. Ο Λυές ζητούσε περιστασιακά τη βοήθειά του για να μεταφέρει έναν ή δύο αδελφούς που αναχωρούσαν για τον ιερό πόλεμο ή για να πάει να παραλάβει κάποιους άλλους που είχαν επιστρέψει από τη Συρία και κρύβονταν σε κάποια δύσβατα μέρη της Γαλλίας ή της Ολλανδίας.

Ο Αλί δεν το έκανε από ιδεολογία. Χρέωνε τις υπηρεσίες του. Αν ήταν στο χέρι μου, θα έφτυνα τρεις φορές τον κόρφο μου για να μη χρειαστεί να βρεθώ στο ίδιο πεζοδρόμιο μ' εκείνον, παρ' όλα αυτά ο κοπρίτης είχε ένα τεράστιο πλεονέκτημα: ήταν εχέμυθος, μεθοδικός, αποτελεσματικός, και δεν ήταν φακελωμένος πουθενά.

Δεν είχα ξαναπάει στο Παρίσι. Παρόλο που εκεί έμενε η θεία μου, η αδελφή της μάνας μου. Οι οικογένειές μας δεν είχαν πολύ στενές σχέσεις. Κάποια καλοκαίρια τύχαινε να συναντηθούμε στο χωριό μας, αλλά ως εκεί. Η μάνα μου έβρισκε πως η αδελφή της μας θεωρούσε άξεστους χωριάτες, αλλά στην πραγματικότητα τη ζήλευε. Η θεία μου τα είχε καταφέρει μια χαρά στη ζωή της: ζούσε σε μια ωραία γειτονιά με θέα τον Σηκουάνα και, παρόλο που από νωρίς έμεινε χήρα, κατάφερε να κάνει τη μια της κόρη γιατρό, την άλλη αρχιτέκτονα και τον γιο της τραπεζίτη, ενώ τη δίδυμη αδελφή μου, τη Ζάχρα, ο άντρας της την έδωξε χωρίς περιστροφές μετά από μερικούς μήνες γάμου και η Γέζα, η μεγάλη μου αδελφή, σκοτωνόταν στη δουλειά σ' ένα παράνομο ραφτάδικο εβδομήντα χιλιόμετρα μακριά απ' το σπίτι: όσο για μένα, το αγόρι, το αρσενικό, που θα 'πρεπε να 'μαι το καμάρι του πατέρα μου, δεν είχα καταφέρει καν ν' αντέξω δύο συνεχόμενες χρονιές στο γυμνάσιο.

Εκείνη την Παρασκευή 13 Νοεμβρίου του 2015, ήταν η πρώτη φορά στη ζωή μου που πατούσα το πόδι μου

σε γαλλικό έδαφος. Πέρα από τις σχολικές εκδρομές, όπου είχα ανακαλύψει το Ρόττερνταμ και τη Σεβίλλη, πριν από οχτώ εννιά χρόνια, δεν εγκατέλειπα το προάστιο παρά μονάχα για να πάω στο μικρό χωριό της μαροκινής οροσειράς Κεμπντάνα, στην επαρχία του Ναντόρ, τη γενέτειρα των γονιών μου – κάθε δεύτερο καλοκαίρι δηλαδή, όταν ο πατέρας μου κατάφερε να μαζέψει λίγα χρήματα. Από το Βέλγιο, γνώριζα τη Λιέγη, όπου και είχα παρακολουθήσει ένα επαγγελματικό σεμινάριο για εννιά μήνες, δυο χρόνια νωρίτερα, καθώς και το Σαρλερουά, την Αμβέρσα και το Μονς, όπου η μεγάλη μου αδελφή καταπονούσε τα δάχτυλα και τα μάτια της στις ραπτομηχανές, ή ακόμα κάποια απομονωμένα αγροκτήματα στα ανατολικά σύνορα της χώρας, για τις ανάγκες του συλλόγου μας.

Έτσι λοιπόν άφηνα το Βέλγιο πίσω μου μ' ένα αόριστο συναίσθημα, ξέροντας πως δεν επρόκειτο ούτε για σχολική εκδρομή ούτε για ταξίδι αναψυχής. Ένωθα έναν απροσδιόριστο ίλιγγο, κάτι ανάμεσα σε μέθη και ηλίαση.

Θυμάμαι έναν παλιό φίλο του πατέρα μου που μερικές φορές ερχόταν τα βράδια σπίτι για φαγητό. Ήταν χήρος και δεν είχε παιδιά. Όταν ζαλιζόταν λίγο απ' το ποτό, μας διαβεβαίωνε πως η ψυχή είναι αθάνατη και πως παρανόμως έχει κάνει κατάληψη στο κορμί μας, σαν ξένο σώμα, λόγος για τον οποίο ο οργανισμός μας έχει αναπτύξει μια εξάρτηση απ' οτιδήποτε καταστροφικό, με σκοπό να την ξεορκίσει.

Δεν είχε και τόσο άδικο ο φίλος του πατέρα μου.

Κι ενώ όδευα προς το πεπρωμένο μου, ένιωθα μέσα μου πως οι σχέσεις ανάμεσα στην ψυχή μου και το σώμα μου ήταν ψυχραμένες.

Ο Αλί σταμάτησε στο πρώτο μεγάλο πάρκινγκ για να βγάλει το χοντρό μπουφάν του. Είχε καταϊδρώσει, όπως ισχυρίστηκε.

Οι δυο άγνωστοι δε μας έδιναν σημασία.

Ο Ντρις εξακολουθούσε να χαμογελά. Όταν χαμογελούσε έτσι, χωρίς προφανή λόγο, σήμαινε πως είχε το μυαλό του αλλού.

Γνωριζόμασταν από μικρά παιδιά με τον Ντρις. Μένναμε στο ίδιο κτίριο, στην οδό Μελοπομέν, στο Μόλενμπεεκ, πηγαίναμε στο ίδιο σχολείο, καθόμασταν δίπλα δίπλα στο βάθος της αίθουσας, το διασκεδάζαμε κάνοντας σκανταλιές την ώρα του μαθήματος και νιώθαμε περήφανοι όταν μας φώναζαν στο γραφείο της κυρίας Περρίξ όποτε ο δάσκαλος απηυδούσε πια από τις διαβολιές μας. Ο Ντρις δεν ήταν τύπος που την έφαχνε για καβγάδες με τους σπασίκλης της τάξης, ούτε απ' αυτούς που δεν άφηναν σε χλωρό κλαρί τα κορίτσια. Γι' αυτόν, η μάθηση ήταν χάσιμο χρόνου. Ήθελε να μεγαλώσει γρήγορα ώστε να μπορεί να βοηθάει τη μητέρα του, η οποία δούλευε ταμίας σε σούπερ μάρκετ για να τα φέρνουν βόλτα... Μια μέρα, την ώρα του διαλείμματος, με τσάκωσε ο Μπρούνο Λέστεν, ένας δωδεκάχρονος, φόβος και τρόμος, μοναδικός δυνάστης των παιδιών της πέμπτης δημοτικού, που άρπαζε με το έτσι θέλω τα φιλά που περίσσευαν στις τσέπες μας κι έσπα-

ζε τα μούτρα σε όποιον δεν του γούσταρε η φάτσα του. Δε θυμάμαι πώς κατάφερε ο Μπρούνο να με στριμώξει, εμένα, που έκανα ό,τι περνούσε απ' το χέρι μου για να τον αποφύγω – τόσο πολύ τον φοβόμουν. Όταν μ' έπιασε απ' τον λαιμό και με κόλλησε στον τοίχο, παραλίγο να λιποθυμήσω. Ο Ντρις, που ως εκείνη τη στιγμή δεν είχε παίξει ξύλο με κανέναν, προσπάθησε αρχικά να λογικέψει τον νταή. Τα πράγματα δεν άργησαν να παρεκτραπούν, πυροδοτώντας έναν από τους πιο θεαματικούς τσακωμούς που γνώρισε ποτέ το σχολείο. Από κείνη τη μέρα, ο φίλος μου ο Ντρις έγινε ο ήρωάς μου. Αδύνατον πια να διανοηθώ την ύπαρξή μου χωρίς αυτόν. Όταν η οικογένειά μου μετακόμισε στην οδό Ερκολιέρ στο Κέκελμπεργκ, προκειμένου να απομακρύνει τις αδελφές μου από τους μουσουλμάνους του Μόλενμπεεκ που αποκαλούσαν πουτάνα όποιο κορίτσι δε φορούσε μαντίλα και απειλούσαν να του παραμορφώσουν το πρόσωπο με οξύ, γυρνούσα κάθε βράδυ και κάθε Σαββατοκύριακο στην παλιά μου γειτονιά για να συναντήσω τον Ντρις, σε σημείο που, όταν ο ήρωάς μου εγκατέλειψε το σχολείο, έκανα κι εγώ το ίδιο, σαν να ήταν το πιο φυσικό πράγμα στον κόσμο.

Ήμουν ευτυχής που θα πέθαινα δίπλα του.

«Με το πάσο σου» γρύλισε στα αραβικά ο αδελφός που καθόταν μπροστά, κεραυνοβολώντας με το βλέμμα τον Αλί, τον οδηγό μας. «Αν θες να πας λίγο για τρέξιμο ή να πάρεις κάναυ υπνάκο, κανένα πρόβλημα. Έχουμε χρόνο μπροστά μας».

«Θα ἴμαστε στην ώρα μας» προσπάθησε να τον καθησυχάσει ο Αλί.

«Και ποιος είσαι εσύ για να ξέρεις τι θα φέρει η επόμενη ώρα; Ξεκίνα λοιπόν, και γρήγορα. Κι όχι άλλη στάση πριν το τέρμα».

Ο Αλί δεν επέμεινε. Τακτοποίησε γρήγορα το χοντρό του μπουφάν στο πορτμπαγκάζ κι έσπευσε να ξαναβγεί στον αυτοκινητόδρομο. Όσο και να προσπαθούσε να γαντζωθεί απ' το τιμόνι για να κρύψει πως έτρεμαν τα χέρια του, τα σφιγμένα του σαγόνια πρόδιναν τον θυμό που έβραζε μέσα του.

Προσπεράσαμε μια ουρά από φορτηγά κι έπειτα ξαναβγήκαμε στο ανοιχτό τοπίο της υπαίθρου. Στη μέση ενός καταπράσινου αγρού, έβοσκαν κάτι γελάδια. Πιο πέρα, ένα χωριό προσπαθούσε να αναδυθεί απ' την ομίχλη, με το καμπαναριό του σαν κατάρτι που έπεσε σε δυσμένεια.

Προσπαθούσα να μη σκέφτομαι τίποτα. Πώς να αδειάσω όμως το κεφάλι μου από τη στιγμή που ήταν γεμάτο αμοντάριστες σκηνές από παλιές ταινίες; Τη δίδυμη αδελφή μου να τρέχει ξυπόλυτη στους μπαξέδες του Κεμπντάνα· τη Γέζα να τα βάζει με τους πάντες· τον πατέρα μου, αξιολύπητο, με την ποδιά του μανάβη· τη μάνα μου, σαν φιγούρα από θέατρο σκιών πάνω σε μια γκριζα οθόνη... Θα τους έλειπα άραγε; Στη δίδυμη αδελφή μου, σίγουρα. Στη μητέρα μου, ίσως. Στη Γέζα, όχι. Ούτε στον πατέρα μου. Ήμασταν σχεδόν σαν άγνωστοι με τον πατέρα μου... Η φαμίλια μου ήταν οι φίλοι μου, το σπίτι μου ο δρόμος, η λέσχη μου το τζα-

μί. Η μάνα μου θα έχυne μερικά δάκρυα τις πρώτες μέρες, ο πατέρας μου θα 'λεγε στους γείτονες και σ' όσους θα καταδέχονταν να τον ακούσουν πως δεν ήμουν γιος του, κι έπειτα η ζωή θα ξανάβρισκε τον ρυθμό της αποκεί που είχε σταματήσει και δε θα απέμεναν από μένα παρά μονάχα μερικές τσαλακωμένες φωτογραφίες στο βάθος κάποιου συρταριού.

Κι αυτοί, σε τι είχαν χρησιμεύσει; Τι είχαν καταφέρει στη ζωή τους; Κάπως σαν τον Μόκα, θα επιβίωναν σαν ανθεκτικά παράσιτα, κάνοντας τον κόσμο ολοένα και λιγότερο θελκτικό.

Δε θυμάμαι να είχα δει ποτέ τη μητέρα μου να τολμά να κάνει ένα βήμα έξω από την αφετηρία. Κολλημένη στη ρουτίνα της, δεν περίμενε και πολλά από το μέλλον. Ήταν η ίδια γυναίκα που είχα γνωρίσει στα τρία μου χρόνια, η ίδια μάζα κακοτυχίας και υποταγής, κουρδισμένη σαν μηχανήμα, με τα χέρια φαγωμένα απ' τις μπουγάδες, βάζοντας τις φωνές στα βλαστάρια της και σκύβοντας υποτακτικά το κεφάλι στον άντρα της. Η μάνα μου είχε απολιθωθεί στον χρόνο, χωρίς ηλικία και σημεία αναφοράς. Με καταγωγή από τους Βερβέρους, είχε καταφθάσει στη Δύση νοσταλγώντας τη γενέτειρά της, το Ριφ, σαν τύψη που αναζητά μια ενοχή για να δικαιολογηθεί και που αντιλαμβάνεται ότι η ποινή είναι διπλή όταν είσαι ένοχος που είσαι θύμα.

Όσο για τον πατέρα μου, από τότε που είχα ανοίξει τα μάτια μου αποτελούσε για μένα το ίδιο πάντα θέμα, αυτό ενός ανθρώπου που είχε φτάσει στα όρια της αντοχής του και που δεν αποφάσιζε να κρεμαστεί μια

και καλή για να τελειώνει. Συχνά είχα αναρωτηθεί για ποιο λόγο είχε εγκαταλείψει το Μαρόκο για να εξοριστεί σ' ένα μπακάλικο στο Βέλγιο, ενώ θα μπορούσε να πουλάει τα φρούτα και τα λαχανικά του στο Ναντόρ χωρίς ν' αλλάξει τίποτε από τις συνήθειές του, αυτές ενός χαρτοπαίκτη των καταγωγίων. Κάθε βράδυ γυρνούσε σπίτι πιωμένος, με κακή διάθεση, χωρίς μια αγγκαλιά για τη γυναίκα του ούτε έναν καλό λόγο για τα παιδιά του.

«Θα σαπίσουν σαν αγριόχορτα, αξιοθρήνητοι και ανώφελοι» διατυμπάνιζε ο ιεροκήρυκας που είχε έρθει απ' το Λονδίνο να δώσει ένα νόημα στις ζωές μας.

«Βάζω το ραδιόφωνο να δω τι γίνεται στο Σταντ ντε Φρανς» πρότεινε ο Αλί, πιθανόν έχοντας κουραστεί να ακούει τον σείχη να απαγγέλλει αδιάκοπα την Ιερά Γραφή.

«Δεν έχει αρχίσει ακόμα το ματς» του επισήμανε ο Ντρις.

«Ναι, αλλά κάποια πράγματα πρέπει να έχουν ξεκινήσει. Χτες, εκκένωσαν το ξενοδοχείο όπου έμενε η γερμανική ομάδα εξαιτίας μιας προειδοποίησης για βόμβα. Οι υπηρεσίες δεν πρόκειται να μείνουν με σταυρωμένα τα χέρια».

«Και τι μ' αυτό;» είπε ο αδελφός μπροστά.

«Θα μπορούσαμε να μάθουμε από τις ειδήσεις τα σχετικά με το προσωπικό ασφαλείας που υπάρχει γύρω απ' το Σαιν-Ντενί».

«Κι εσένα ποιο είναι το πρόβλημά σου;»

«Η αποστολή μου είναι να σας οδηγήσω στον προορισμό σας χωρίς απρόοπτα» του θύμισε ο Αλί ανεβάζοντας λίγο τον τόνο, εκνευρισμένος από την υποτιμητική επιθετικότητα του διπλανού του.

«Δεν είναι αποστολή σου να μας οδηγήσεις. Πληρώνεσαι γι' αυτό. Όσο για τον προορισμό μας, δεν είναι στη δική σου αρμοδιότητα. Υπάρχει κάποιος εκεί ψηλά που μας προσέχει. Κατάλαβες;»

Ο Αλί δεν απάντησε.

«Κατάλαβες;» αγρίεψε ο αδελφός. «Άφησε το CD να παίζει, μην αγγίζεις τίποτα και κράτα τις επιφυλάξεις σου για τον εαυτό σου».

«Δε χρειάζεται να φωνάζεις» διαμαρτυρήθηκε ο Αλί. «Δεν είμαι κουφός».

«Κουφός ή τυφλός, το ίδιο μου κάνει. Οδήγα και πάψε να μιλάς».

Ο Αλί έχωσε το κεφάλι του στους ώμους του και δεν ξανάπε κουβέντα.

Ο Ντρις κάρφωσε τα μάτια του για ώρα στον σβέρκο που έβλεπε μπροστά του κι έπειτα κούνησε το κεφάλι κι έπαψε να ασχολείται.

Ο άλλος επιβάτης, που ως τώρα δεν είχε εκδηλώσει καμία αντίδραση, συνέχιζε να μας αγνοεί. Ποιος να ήταν; Από πού να ερχόταν; Δε σε άφηνε να καταλάβεις απολύτως τίποτα. Ήταν ένας όγκος από σάρκα και οστά ζωσμένος με εκρηκτικά, αυτό και μόνο. Ένας τύπος απ' αυτούς που μπορούσε κανείς ν' αφήσει σε μια γωνιά για να έρθει να τον ξαναπάρει ένα χρόνο μετά, σίγουρος πως θα τον έβρισκε στο ίδιο σημείο.

Το βλέμμα μου πήγαινε απ' τον έναν στον άλλον. Είχα μείνει κατάπληκτος από το πόσο αδιαπέραστοι ήταν. Επρόκειτο να θυσιαστούμε μαζί κι αυτοί δεν έδιναν την παραμικρή σημασία, ούτε στον Ντρις ούτε σ' εμένα. Σαν να 'μασταν απλοί κομπάρσοι. Με ποιο δικαίωμα μας κοιτούσαν αφ' υψηλού; Επειδή ήταν αποφασισμένοι; Κι εγώ αποφασισμένος ήμουν. Περισσότερο από ποτέ, παρά τα δυσάρεστα ερωτήματα που κάποιες στιγμές γεννιούνταν στο κεφάλι μου.

«Η αμφιβολία έχει μεγάλη σημασία» μας διαβεβαίωνε ο ιμάμης Σαντέκ. «Είναι η τιτάνια μάχη στην οποία επιδίδονται ο άγγελος κι ο δαίμονας που βρίσκονται μέσα μας, η κατεξοχήν δοκιμασία της δύναμής μας, αυτή που μας στριμώχνει στον τοίχο. Με τη διαφορά πως στο χέρι μας είναι να επιλέξουμε τον άγγελο ή τον δαίμονα. Η πίστη είναι η ολοκλήρωση των πιο ενδόμυχων πεποιθήσεών μας. Αυτή είναι που μας οδηγεί στον πραγματικό μας προορισμό: ή ανήκουμε στον Θεό ή του γυρνάμε την πλάτη για να 'ρθουμε αντιμέτωποι με την αιώνια τιμωρία».

Μέσα μου, η μάχη αυτή είχε υπάρξει τρομακτική. Ο δαίμονας κολλούσε στο είναι μου σαν βδέλλα. Ζύγιζα τα υπέρ και τα κατά μέρα και νύχτα, οπουδήποτε κι αν πήγαινα. Ήμουν μια μετακινούμενη αρένα, το κεφάλι μου σειόταν από ιαχές, με τον αντίχειρα άλλοτε να δείχνει τη γη κι άλλοτε τον ουρανό. Ο δαίμονας δεν έπαυε να με τυραννά, θηριώδης, σφοδρός. Χίλιες φορές έφτασα σε σημείο να τα παρατήσω και να γυρίσω σπίτι, να ξαναβρώ το κεμπαπτζίδικο μου, το καφενείο μου, τα

κορίτσια που μου άρεσε να πειράζω την ώρα που σχολούσαν απ' το σχολείο, τα φιλαράκια μου που προτιμούσαν ν' ακούνε τα καλοκαιρινά σουξέ παρά τα πύρινα κηρύγματα, τα DVD μου. Αλλά ο Θεός είχε φανεί πιο δυνατός κι από χίλιες στρατιές δαιμόνων. Μια σπιθαμή αφύπνισης είχε σταθεί αρκετή για να εκδιώξω το πονηρό πνεύμα που είχε κάνει κατάληψη στον νου μου. Ποτέ δε θα γίνεις Βέλγος εκατό τοις εκατό, μου είχε πει με σιγουριά ο Λυές. «Δε θα 'χεις αμάξι με σοφέρ. Κι αν, ως εκ θαύματος, σου συμβεί να φορέσεις κοστούμι και γραβάτα, το βλέμμα των άλλων θα σου θυμίζει από πού προέρχεσαι. Οτιδήποτε κι αν κάνεις, οτιδήποτε κι αν πετύχεις, σ' ένα επιστημονικό εργαστήριο ή στο γρασίδι ενός γηπέδου, φτάνει να δώσεις απλώς μια κεφαλιά σε κανένα πουσταριό, για να κατρακυλήσεις από το σύννεφο του ειδώλου και να ξαναγίνεις ο παλιο-Άραβας που πάντα ήσουν. Έτσι είναι τα πράγματα, ανέκαθεν ήταν. Κι έτσι θα είναι για πάντα».

Ούτε μία στο εκατομμύριο δε θα καταντούσα σαν τον Μόκα. Θεωρούσα πως είχα βαλτώσει αρκετά ως τη στιγμή που συνειδητοποίησα πως με είχαν ακυρώσει ως πολίτη για να μου κολλήσουν την ετικέτα του περιθωριακού, πως η μοίρα μου εξαρτιόταν από μένα κι όχι από τους μαριονετίστες εκείνους που προσπαθούσαν να με κάνουν να πιστέψω πως η ψυχή μου ήταν μια απλή ανάσα, πως ήμουν φτιαγμένος από κουρελόπανα και σπάγκους και πως μια μέρα θα κατέληγα σε κάποια ντουλάπα παρέα με σκούπες και σφουγγαρίστρες.

Φτάνοντας στο έσχατο αυτό μονοπάτι, είχα πλέον

αποφασίσει ποιος θα ήταν ο προορισμός μου: είχα ορκιστεί να υπηρετήσω τον Θεό και να εκδικηθώ εκείνους που με είχαν μετατρέψει σε άψυχο αντικείμενο.

Και τούτη την Παρασκευή 13 Νοεμβρίου του 2015, θα εκπλήρωνα και τους δύο μου όρκους ταυτόχρονα.